

VERO-OHJELMA

Suomen Yrittäjien veropoliittinen ohjelma 2030

HYVÄKSYTTY HALLITUKSESSA 17.2.2026

 Yrittäjät

Sisällys

1.	Yritykset luovat kasvun	3
2.	Ansiotuloverotuksen kannustettava työntekoon	3
3.	Yhteisövero säilytettävä kilpailukykyisenä	4
4.	Otetaan käyttöön vapaat poisto-oikeudet	5
5.	Osinkoverotuksen tulee kannustaa yrittäjyyteen	7
6.	Yrittäjävähennys on säilytettävä	8
7.	Kotitalousvähennykseen tarvitaan pysyvä uudistus	9
8.	Liikunta- ja kulttuuriedun nosto ja laajennus toiminimiyritykselle	10
9.	Arvonlisäverotuksen vähäisen toiminnan raja 30 000 euroon	11
10.	Arvonlisäverotuksen yleisen verokannan ja alennettujen verokantojen eroa ei syytä kasvattaa	11
11.	Perintö- ja lahjaverotus poistettava	12
12.	Alkoholi-, tupakka- ja virvoitusjuomaverotus	13
13.	Ajoneuvoverotus tarkasteluun osana liikenteen verouudistusta	14
14.	Ilmastohaittojen verotus ja teollisuuden verotuet	15
15.	Yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauksia tarkasteltava	16
16.	Kaivosverotus	18
	Lähteet	20

1. Yritykset luovat kasvun

Veropolitiikalla on tärkeä rooli talouskasvun edellytysten luomisessa. Verotuksen painopistettä on jo pidempään siirretty työn ja yrittämisen verotuksesta kohti kulutuksen ja haittojen verotusta. Myös Suomen Yrittäjät pitää linjaa oikeana, koska kasvun kannalta välillisen verotuksen korotukset ovat tutkitusti vähemmän haitallisia työn ja yrittämisen verotuksen kiristämiseen verrattuna. Käyttäytymisperusteisten verojen tärkeys ja merkitys veropolitiikassa kasvavat todennäköisesti entisestään. Veronkiristykset eivät kannustaisi kasvuun, mutta niiltä välttyminen seuraavalla vaalikaudella ei ole kovin realistinen lähtökohta, kun otetaan huomioon julkisen talouden vaikea tilanne ja sopeutuspaineet.

Tässä vero-ohjelmassa esitetään konkreettisin toimenpide-ehdotuksin, miten yrittäjien ja yritysten verotuksellinen toimintaympäristö voidaan säilyttää kasvua tukevana, ja mikä tärkeintä, miten verotuksen kannustavuutta voidaan lisätä.

Yrittäjät ja yritykset odottavat verotukselta ennustettavuutta, sillä esimerkiksi investointipäätöksiä suunnitellaan ja toteutetaan pitkäjänteisesti. Yleisesti jaettu näkemys on, että veropolitiikassa tulee välttää poukkoilevuutta. Siitä on huonoja esimerkkejä lähimenneisyydestä: arvonlisäverotuksen muutokset, lyhytikäiseksi jäänyt verovapaa polkupyöraetu ja kotitalousvähennyksen parametrien jatkuva muuttaminen. Veropolitiikan poukkoilevuus luo epävarmuutta, joka heikentää yritysten toimintaedellytyksiä.

Verotusta koskevat ilmoitusvelvoitteet aiheuttavat yrityksille väistämättä hallinnollista taakkaa. Siksi on tärkeää, että menettelyt ovat helppoja ja joustavia, jotta aina rajalliset resurssit voidaan keskittää varsinaiseen liiketoimintaan. Yrityksille ei tule aiheuttaa merkittävää hallinnollista taakkaa ja lisä kustannuksia uutta verolainsäädäntöä säädettäessä erityisesti, jos sääntelyn fiskaaliset vaikutukset ovat vähäiset. Yrityksille aiheu-

tuva hallinnollinen taakka on huomioitava nykyistä paremmin sekä uutta verolainsäädäntöä säädettäessä että voimassa olevia lakeja muutettaessa. Verotukseen liittyvän hallinnollisen taakan kasvu on minimoitava ja uudentyypisistä, fiskaalisesti vähämerkityksellisestä sääntelystä on pidättäydyttävä, mikäli se uhkaa aiheuttaa merkittävää byrokratiaa.

Yhteiskunnan digitalisoitumiskehitys näkyy myös verotuksen menettelyissä, ja digitalisaation edistäminen on tärkeää. Oikein toteutettuna sillä voidaan saavuttaa merkittäviä tehokkuusetuja ja vähentää hallinnollista taakkaa. Viranomaismenettelyt nopeutuvat, ja asioita voi hoitaa ajasta ja paikasta riippumatta tietoliikenneyhteyksien toimiessa. Samalla on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon verovelvollisten eritasoiset valmiudet ja resurssit sähköiseen asiointiin. Tulevan digikehityksen hyväksyttävyyden kannalta on olennaista, että pienimmätkin yritykset pysyvät vauhdissa mukana. Pakko on huono lähtökohta digisiirtymälle.

2. Ansiotulo-verotuksen kannustettava työntekoon

Ansiotuloverotuksen tulee olla aina työntekoon ja toimeliaisuuteen kannustavaa. Suomen kansainvälisesti vertailtuna kireä ansiotuloverotus ja jyrkkä progressio heikentävät työntöön ja uralla etenemisen kannustimia. Suomen veropolitiikassa on pidempään pyritty lähinnä hillitsemään työn verotuksen yleistä kiristymistä. Ansiotuloveroperusteisiin on tehty vuosittain indeksitarkistuksia, joilla pyritään ehkäisemään yleisestä ansiotason noususta seuraavaa työn verotuksen kiristymistä.

Työntöön kannustimien parantamiseksi ja ostovoiman vahvistamiseksi hallitus päätti kevään 2025 kehysriihessä keventää vuodelle 2026 pieni- ja keskituloisten verotusta

ja alentaa ansiotuloverotuksen ylimmät marginaaliveroasteet noin 52 prosenttiin. Suomen erittäin kireiden, lähes 60 prosentin marginaaliveroasteiden alentaminen on oikeasuuntainen toimenpide, mutta työnteon kannustavuuden lisäämiseksi tehtävä ansiotuloverotuksen uudistamistyö jää vielä kesken.

Työllisyyden parantamiseksi, ostovoiman vahvistamiseksi ja työnteon kannustavuuden lisäämiseksi ansiotuloverotusta tulee keventää kaikilla tulotasoilla. Marginaaliveroasteiden alentamista tulee määrätietoisesti jatkaa siten, että pidemmällä aikavälillä marginaaliveroasteet ovat ylimmillään enintään 50 prosenttia työntekijän tulotasosta riippumatta. Suomen Yrittäjien visiossa Suomen ansiotuloverotus on aina työnteon kannustavaa, eikä tämän tavoitetilan näkökulmasta voida pitää kohtuuttomana sitä, että jokaisesta lisäeurosta jää työntekijälle itselleen vähintään puolet käteen. Työnteon kannustavuus on tärkeää Suomen kaltaiselle pienelle avoimelle taloudelle. Talouskasvu rakentuu korkean työllisyyden ja työn tuottavuuden vahvaan kehitykseen. Ansiotuloverotuksen keventäminen rohkaisee lisäämään työnteoa ja kannustaa kouluttautumaan ja kerryttämään inhimillistä pääomaa sekä etenemään uralla.

Ylimpiä marginaaliveroasteita alentamalla lisääntyy korkeasti koulutetun työvoiman kannusteita jäädä Suomeen. Korkeiden marginaaliveroasteiden alentaminen poistaisi osaltaan niin sanottua tulonmuunto-ongelmaa¹. Suomen kireän ansiotuloverotuksen keventämistä ovat suositelleet niin OECD kuin erilaiset asiantuntijaryhmät.² Taloustieteellisen tutkimuksen mukaan erityisesti kireimpien marginaaliveroasteiden laskun itserahoittavuusaste olisi todennäköisesti suhteellisen korkea.³

Toimenpiteet:

- Kevennetään ansiotuloverotusta kaikilla tulotasoilla ja lievennetään verotuksen progressiota.
- Jatketaan marginaaliveroasteiden alentamista työstä puolet käteen -periaatteen toteutumiseksi siten, että marginaaliveroaste voi olla korkeimmillaan 50 prosenttia.

3. Yhteisövero säilytettävä kilpailukykyisenä

Suomen yritysverojärjestelmä on perustunut laajat veropohjat ja matalat verokannat -periaatteelle. Erilaisten yhteisöveroon tehtävien kohdennettujen vähennysten sijaan matala yhteisöverokanta on yksinkertainen ja investointien suhteen neutraali tapa pitää yritysverotus kannustavana ja kansainvälisesti kilpailukykyisenä.

Yhteisöveron taso vaikuttaa investointeihin ja tuottavuuteen. Yhteisövero vaikuttaa investointeihin ensinnäkin investointihankkeen pääomakustannusten kautta, sillä yhteisöveron vuoksi investoinnin veroja edeltävä tuotovaatimus on korkeampi kuin se olisi ilman veroa. Toiseksi yhteisöverolla on vaikutusta investointeihin yrityksen rahoittaessa investointejaan yrityksen voittovaroilla, sillä voitosta on jo maksettu yhteisöveroa, mikä vähentää investointeihin käytettävissä olevaa yhtiön omaa tulorahoitusta.⁴ Käytännössä korkeasta yhteisöverosta aiheutuvan kannattamattomuuden vuoksi yritykset jättävät tekemättä investoinnit, jotka olisivat matalammalla yhteisöverokannalla kannattavia.

Matalampi yritysverotus alentaa pääomakustannusta eli sijoitetun uuden pääoman tuotovaatimusta, mikä tekee investoinneista kannattavampia. Matalampi yhteisöverokanta voi tehdä korkeammalla yhteisöverokannalla kannattamattomista investoinneista kannattavia sekä tekee jo kannattavista investoinneista entistä kannattavampia. Talouden kokonaiskuvassa korkea yhteisöveron taso näkyy vähäisempinä investointeina, ja toisaalta yhteisöverokannan alentaminen kannustaa lisäämään investointeja.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti kevään 2025 kehysriihessä alentaa yhteisöverokantaa 20 prosentista 18 prosenttiin vuodesta 2027 alkaen yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi ja investointien vauhdittamiseksi. Yhteisöverokannan alentaminen parantaa suomalaisten yritysten kilpailuasetelmaa

¹ Kirkko-Jaakkola – Kotamäki 2022, VM 2017 ja VM 2010.

² OECD 2022. Ks. myös VM 2017 ja VM 2010.

³ Ks. esim. Varjonen-Ollus 2025 ja Kirkko-Jaakkola – Kotamäki 2022.

⁴ VM 2017, s. 27–28.

ja tekee Suomesta houkuttelevamman sekä kotimaisille että kansainvälisille pääomille ja investoinneille.⁵

Säilyttääkseen yritysverotuksen kansainvälisesti kilpailukykyisenä Suomen on säilytettävä yhteisöverokanta korkeintaan 18 prosentissa. Yritysverotuksen tason kansainvälistä kehitystä on samalla seurattava aktiivisesti, ja Suomella on oltava valmius reagoida nopeasti kilpailuympäristössä tapahtuviin muutoksiin tekemällä tarpeelliset muutokset yhteisöverotuksen tasoon Suomen kilpailukyvyn varmistamiseksi.

Pelkästään nimellisiä verokantoja tarkastelemalla ei saada oikeaa kuvaa Suomen yritysverotuksen kilpailukykyistä, sillä efektiiviseen eli tosiasialliseen verotasoon vaikuttaa nimellisen verokannan lisäksi veropohja eli se, miten verojärjestelmässä yrityksen veronalainen tulo määritetään. Muissa verojärjestelmissä voi olla Suomen verojärjestelmästä poikkeavia verovapaita tuloja ja vähennyskelpoisia menoja, mikä johtaa matalampaan efektiiviseen verotasoon korkeammasta nimellisestä verokannasta huolimatta. Yritysverotuksen tason kansainvälisessä vertailussa tulee kiinnittää huomiota nimellisten yhteisöverokantojen kehityksen lisäksi erityisesti efektiivisten verotasojen kehitykseen.

Yhteisövero on toinen listaamattomien yhtiöiden yrittäjien tosiasialliseen osinkoverorasiin vaikuttavista komponenteista, mutta edes 15 prosentin globaalin minimiverotason yhteisöverokanta ei yksinään riitä kannustimeksi yrittäjäriskin ottamiseen, jos samalla osinkoverotus on kireää. Yrittäjäriskin ottamiseen kannustava osinkojen kokonaisveroaste voidaan saavuttaa vain vähentämällä osinkojen kaksinkertaista verotusta omistajan tasolla tehtävällä yrittäjähuojennuksella. Yhteisövero on tärkeää pitää kilpailukykyisenä, mutta kilpailukyvyn parantamiseksi tehtäviä yhteisöveronkevennyksiä ei saa rahoittaa osinkoverotuksen parametreja kiristämällä.

Yhteisöverokannan alentamiseen liitettyä keskustelussa osinkoverotuksen parametrisoinnin muuttamisesta täytyy muistaa, että yhteisöveron alentamisella on vaikutusta ai-noastaan mahdollisiin tulevaisuuden voittoihin, mutta se ei vaikuta yhtiössä olevien jo vero-

tettujen voittovarojen kokonaisveroasteeseen, kun niitä joskus myöhemmin jaetaan osinkoina yrittäjälle. Sen sijaan osinkoverotuksen parametrien kiristäminen tarkoittaisi veroasteen nousua myös vanhojen voittovarojen osalta, kun yhtiössä olevia voittovaroja on jo verotettu korkeammalla yhteisöverokannalla.

Verojärjestelmään on syystä luotu kannustin kompensoimaan yrittäjäriskin ottamista, ja tavoitellun vaikutuksen saavuttamiseksi on pystyttävä luottamaan pitkälläkin aikavälillä kannustimen pysyvyyteen. Kannustimen yhtäkkinen poistaminen tai heikentäminen rapauttaisi luottamusta verojärjestelmään ja siten heikentäisi myös mahdollisilla uusilla kannustimilla tavoiteltujen vaikutusten toteutumista. Yhteisöveron kevennyksiä ei saa rahoittaa pk-yrittäjän osinkoverotusta kiristämällä.

Toimenpiteet:

- Varmistetaan Suomen yritysverotuksen säilyminen kilpailukykyisenä ja pidetään yhteisöverokanta korkeintaan 18 prosentissa⁶.
- Seurataan yritysverotuksen tason kehitystä kilpailijamaissa. Varaudutaan kansainvälisessä kilpailuympäristössä tapahtuviin yhteisöverotuksen tason muutoksiin valmistelemalla suunnitelmat ja toimenpiteet, joilla muutokseen voidaan tarvittaessa reagoida ripeällä aikataululla.
- Yhteisöveron kevennyksiä ei saa rahoittaa pk-yrittäjän osinkoverotusta kiristämällä.

4. Otetaan käyttöön vapaat poisto-oikeudet

Suomen verojärjestelmässä lähtökohtana on, että yrityksen pitkäaikaiseen käyttöön tulevat aineelliset investoinnit tulevat vähennettäviksi verotuksessa poistoina useamman verovuoden aikana. Hankintamenot vähennetään jaksoitetusti poistoina elinkeinoverolaisissa kullekin

⁵ VM 2025 ja VM 2017. Ks. myös Kari – Ropponen 2014.

⁶ Hallitus päätti kehysriihessä 2025 alentaa yhteisöverokantaa 18 prosenttiin vuoden 2027 alusta.

omaisuuslajille määritetyn poistomenetelmän ja poistojen vuosittaisia enimmäismääriä koskevien säännösten mukaisesti.

Korotetuilla poisto-oikeuksilla tarkoitetaan aiempaan verrattuna suurempaa enimmäispoistoprosenttia, mutta poiston suuruus on edelleen rajoitettu: esimerkiksi vuosina 2020–2025 koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen kaluston korotetut poistot mahdollistavat säännönmukaiseen poistoon verrattuna kaksinkertaisen poiston lain soveltamisaikana.⁷ Vapaasta tai täydestä poisto-oikeudesta voidaan puolestaan puhua silloin, kun poisto-oikeus korotetaan 100 prosenttiin. Vapaa poisto-oikeus tarkoittaa sitä, että yritys saa vähentää koko investointimenon täysimääräisesti verotuksessa heti investoinnin käyttöönottovuonna.

Korotetut poisto-oikeudet lisäävät kannustinta investoida, sillä investointien tuottovaatimus alenee korkeamman poisto-oikeuden seurauksena.⁸ Korotetut poistot voivat vauhdittaa erityisesti sellaisten yritysten investointeja, jotka tekevät voittoa, mutta joiden kyky investoida on rajoittunut rahoituksen saatavuuden tai korkean hinnan vuoksi. Toisaalta poisto-oikeuksien suuruudella ei lähtökohtaisesti ole samanlaista kannustinvaikutusta tappiollisten yritysten investointeihin, koska näillä ei ole verotettavaa tuloa. Lisäksi yhteisöverokannan taso ja korkotaso sekä näiden muutokset vaikuttavat kannustimen tehoon myös voitollisilla yrityksillä, sillä korotetuista poistoista laskennallisesti saatava hyöty muuttuu yhteisöverokannan tai korkotason muutoksen seurauksena. Korkotason noustessa kasvaa myös korotetuista poistoista saatava hyöty ja päinvastoin.⁹

Suomessa on useaan otteeseen korotettu poisto-oikeuksia tilapäisesti¹⁰. Suomen tavoin muut maat ovat korottaneet poisto-oikeutta tilapäisesti. Määräaikaisten poisto-oikeuksien käyttämistä voidaan perustella suhdannepoliittisina toimina, joiden avulla voidaan tasoitaa suhdannevaihteluja kasvattamalla yksityisiä investointeja taantumassa.¹¹ Korotetut poistot ovat koskeneet uusia koneita ja laittei-

ta, minkä vuoksi järjestelmä ei lähtökohtaisesti ole ohjannut investointeja ympäristövaikutusten näkökulmasta. Erityisesti pk-yrityksissä tehdään taloudellisesti perusteltuja investointipäätöksiä toisella verovelvollisella jo käytössä olleen koneen tai laitteen hankinnasta. Siten vaatimus siitä, että investoidun koneen tai laitteen tulee olla uusi, heikentää yritysten käyttöomaisuuden jälkimarkkinoita ja kiertotalouden edistämistä.

Poisto-oikeuksien korottaminen on hyvä keino yritysten investointien vauhdittamiseksi myös julkisen talouden näkökulmasta, sillä se ei aiheuta suurta riskiä julkisen talouden kestävyydelle. Julkisen talouden kannalta kyse on käytännössä ainoastaan verotuksen lykkäytymisestä, ja fiskaalinen vaikutus muodostuu korkovaikutuksesta. Julkiselle taloudelle ei siten aiheudu korotetuista poistoista itsestään johtuvia pysyviä verotuottomenetyksiä¹² ja pidemmällä aikavälillä lisääntyneiden investointien voidaan arvioida edistävän taloudellista toimintaa ja siten vaikuttavan verotuottoja kasvattavasti.¹³

Investointien vauhdittamiseksi määräaikaistaloudelle poisto-oikeuksien korotuksille vaihtoehtoinen ja tehokkaampi keino on säätää vapaa poisto-oikeus pysyvänä ratkaisuna. Vapaiden poisto-oikeuksien kannustinvaikutus investointien lisäämiseksi on suurempi, ja siten myös niiden potentiaalin vaikuttaa verotuottoja lisäävästi kasvaneiden investointien seurauksena voidaan arvioida olevan suurempi. Lisäksi lisääntyneiden investointien voidaan arvioida nostavan työn tuottavuutta sekä siten myös palkkatasoa ja ansiotuloverokertymää¹⁴.

Toimenpiteet:

- Otetaan käyttöön investointeja koskevat vapaat poisto-oikeudet pysyvänä ratkaisuna yritysten investointikannustimien parantamiseksi.
- Kiertotalouden edistämiseksi vapaat poisto-oikeudet ulotetaan koskettamaan myös käytettynä hankittuja koneita ja laitteita.

⁷ Vuosina 2020–2025 laissa tarkoitettujen koneiden, kaluston ja laitteiden verovuoden poiston suuruus saa olla enintään 50 prosenttia menojaännöksestä normaalin 25 prosentin sijaan.

⁸ Ks. esim. HE 85/2019 vp.

⁹ Yhteisöverokannan vaikutuksesta kannustimeen ks. Määttänen 2019.

¹⁰ Suomessa tuotannollisten investointien väliaikaiset korotetut poistot on ollut käytössä vuosina 2009 ja 2010 sekä verovuosina 2013–2016. Lisäksi koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden kaksinkertainen poisto on ollut voimassa vuosina 2020–2025.

¹¹ Ks. Määttänen 2019.

¹² Pysyviä verotuottomenetyksiä voi kuitenkin aiheutua esimerkiksi korotettuja poisto-oikeuksia hyödyntäneen yrityksen ajautuessa konkurssiin.

¹³ Ks. esim. HE 85/2019 vp.

¹⁴ Määttänen 2019, s. 15.

5. Osinko-verotuksen tulee kannustaa yrittäjyyteen

Listaamattomissa osakeyhtiöissä harjoitettavaan yrittäjätöimintaan liittyvä yrittäjäriski tulee tunnistaa. Yrittäjäriskin kantajien rooli ja merkitys yhteiskunnallemme on valtava, sillä yritykset ja yrittäjäriskin kannettavakseen ottavat yrittäjät mahdollistavat Suomen talouskasvun. Sen lisäksi, että kannattava yritystoiminta itsessään generoi valtiolle verotuloja yhteisöveron muodossa, valtaosa työpaikoista syntyy pk-yrityksiin.

Yrittäjätöiminnalle luonteenomaisesti yrittäjä sitoo usein sekä omaa työpanostaan että pääomaansa yhtiöön, jonka kautta toimintaa harjoitetaan. Yrittäjätöiminta poikkeaa sijoittajan toiminnasta, joka tarjoaa yritykselle vain pääomaa, muttei yleensä omaa työpanostaan. Samoin yrittäjätöiminta poikkeaa palkansaajan toiminnasta, joka tuo yritykseen työpanoksensa, mutta ei lähtökohtaisesti samalla pääomaa.

Erotuksena pörssilistattujen yhtiöiden osakeomistuksiin yrittäjän on monesti vaikea muuttaa omistamansa listaamattoman yhtiön varsin epälikvidejä osakkeita helposti ja nopeasti likvidiin muotoon. Niin ikään moneen muuhunkin sijoitustoimintaan, kuten rahastosijoittamiseen, liittyy monesti yrittäjätöimintaa olennaisesti matalampi riski.

Listaamattomissa osakeyhtiöissä yrityksen ja osakkaan maksamaa veroa tulee tarkastella kokonaisuutena siten, että huomioidaan osinkona jaettavien voittojen verotus sekä yhtiön tasolla (yhteisövero) että osakkaan tasolla (osinkovero): omistajayrittäjän verotuksessa kokonaisveroaste ja sen taso ovat olennaisia. Siltä osin kuin voittoa verotetaan sekä yhtiön tasolla että osakkaan tasolla, kyse on kahdenkertaisesta verotuksesta.

Käytännössä listaamattoman yhtiön osinkoveromalli voi olla yrittäjyyteen ja yritystoimin-

nan kasvattamiseen kannustava ainoastaan silloin, kun osinkoverotus sisältää riittävän huojuennuksen kaksinkertaisen verotuksen pienentämiseksi. Listaamattoman osakeyhtiön omistajan saamien osinkojen kokonaisverotaso tulee verrata muun sijoitustoiminnan verotasoön, ja yrittäjyyteen kannustamiseksi riskillisen yrittäjätöiminnan tuottoa tulee verottaa kevyemmin kuin vähäriskisen sijoitustoiminnan tuottoa. Yrittäjyyteen kannustavassa verojärjestelmässä listaamattoman yhtiön omistajan kokonaisverotaso on asetettava vähäriskisen sijoituksen tuoton verotasoä alemmalle tasolle.

Uudistamalla listaamattomien yhtiöiden osinkoveroärjestelmää ja siirtymällä nettovarallisuudesta riippumattomaan järjestelmään hyvän verojärjestelmän periaatteet, kuten yksinkertaisuus, selkeys ja neutraalisuus, toteutuisivat paremmin. Osinkoverotus yksinkertaistuisi merkittävästi, kun nettovarasidonnaisuudesta sekä ansiotulo-osingosta luovutaan ja osinkotulo verotettaisiin aina pääomatulo-osinkona. Merkittävien hyötyjen ohella nettovaroista riippumaton malli saattaa voimistaa niin sanottua tulonmuunto-ongelmaa.

Nettovaroista riippumattomassa järjestelmässä osingon kokonaisverorasituksen tulee säilyä yrittäjyyteen kannustavana, eikä osinkoverotusta tule muutoksen seurauksena kiristää: verotuksen neutraalisuuden näkökulmasta riskittömän sijoituksen tuoton verotason tulisi toimia ylärajana listaamattomien yhtiöiden osinkojen kokonaisveroasteelle¹⁵.

Yrittäjäriskin ottamiseen kannustamiseksi osinkoverotuksen yrittäjähuojennus on perusteltua säilyttää nykytasolla osinkojen ollessa enintään 150 000 euroa, jolloin kokonaisveroaste on 24,15–24,97 prosenttia¹⁶.

Osinkojen 150 000 euroa ylittävältä osalta osinkoverotusta tulee verotuksen neutraalisuuden parantamiseksi keventää ylemmän pääomatuloverokannan tuntumaan. Nykyisen järjestelmän epäkohtana voidaan pitää sitä, että osinkojen määrän ylittäessä 150 000 euroa osinkoverotus kiristyy merkittävästi¹⁷ ja kokonaisveroaste nousee noin 42 prosenttiin^{18, 19}. Rajalla on osingonjaon määrää vääristävä vaikutus, mikä näkyy tilastoissa osinkojen kasautumisena rajan alapuolelle.²⁰

¹⁵ Ks. Ropponen 2024.

¹⁶ Kokonaisveroaste on laskettu 18 prosentin yhteisöverokannalla. Vastaavasti kokonaisveroaste 20 prosentin yhteisöverokannalla on 26–26,8 prosenttia.

¹⁷ Pääomatulo-osinkojen ylittäessä 150 000 euroa, osingoista 85 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa.

¹⁸ Vastaavasti 20 prosentin yhteisöverokannalla kokonaisveroaste kohoaa 43,12 prosenttiin.

¹⁹ Kari – Ropponen 2024.

²⁰ Ks. esim. VM 2017 ja Harju et al. 2017.

Nykyistä nettovarallisuuteen sidottua osinkoverojärjestelmää voidaan pitää monimutkaisena, ja nettovarallisuussidonnaisuutta voidaan kritisoida myös sen vuoksi, että järjestelmä ei ole tasapuolinen eri toimialoilla toimiville yrittäjille. Korkeaan osaamiseen ja innovaatioihin perustuvassa yritystoiminnassa ei välttämättä kerry sellaisia omaisuuseriä, jotka huomioitaisiin yrityksen pääomatulo-osingon perusteena olevassa nettovarallisuudessa. Eräillä keskeisillä toimialoilla, kuten ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa, yritystoiminta ei välttämättä edellytä suurta nettovarallisuutta. Nettovarallisuuteen sidottu järjestelmä voi myös heikentää kannustinta investoida aineetomaan omaisuuteen, joka ei lähtökohtaisesti tule huomioiduksi yrityksen nettovarallisuudessa. Nettovarallisuudesta riippumaton osinkoverojärjestelmä kohtelee osaamisintensivistä yritystoimintaa yhdenmukaisesti suhteessa perinteiseen yritystoimintaan.

Vuonna 2024 teetetyn omistajanvaihdosbarometrin perusteella Suomessa on arviolta noin 40 000 yrittäjää, jotka etsivät yritystoiminnan jatkajaa²¹. Osingot ovat yksi tapa omistajanvaihdosten rahoittamiseksi, minkä vuoksi osinkoverotuksen tasolla on keskeinen merkitys yritysten omistajanvaihdosten toteutumisessa.

Toimenpiteet:

- Uudistetaan listaamattomien yritysten osinkoverotusta luopumalla osinkoverotuksen nettovarallisuussidonnaisuudesta. Osinko verotetaan osingon määrästä tai yhtiön nettovarallisuudesta riippumatta aina pääomatulo-osinkona. Osinkoverotuksen yrittäjähuojennus säilytetään yrittäjäriskin ottamiseen kannustamiseksi.
- Uudistetaan listaamattomista yhtiöistä saatujen osinkojen verotuksen parametrisointi seuraavasti:
 - Osinko enintään 150 000 euroa: 25 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 75 prosenttia on verovapaata tuloa.
 - Osingon 150 000 euroa ylittävästä osasta: 50 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 50 prosenttia on verovapaata tuloa²².

6. Yrittäjä-vähennys on säilytettävä

Yrittäjävähennys on tärkeä kannustin muissa kuin osakeyhtiömuodossa toimiville yritysmuodoille. Yrittäjävähennys tarkoittaa Verohallinnon tekemää viiden prosentin vähennystä yksityisen elinkeinonharjoittajan eli liikkeen- tai ammatinharjoittajan (ns. "toiminimiyrittäjä") elinkeinotoiminnan tulosta tai henkilöyhtiön yhtiömiehen²³ elinkeinotoiminnan verovuoden tulo-osuudesta.

Yrittäjävähennystä voidaan pitää kannustavana, työtä ja toimeentuloa pienyrittäjille tuovana vähennyksenä. Yrittäjävähennys on kuitenkin saanut osakseen aiheutonta ja voimakasta kritiikkiä, ja sen on syytetty olevan ainoastaan hyvätuloisia hyödyttävä vähennys, joka jättää pienituloiset hyödyn ulkopuolelle. Verohallinnon tilastojen perusteella yrittäjävähennyksen saajat ovat jakautuneet kaikkiin tuloluokkiin ja yrittäjävähennyksestä hyötyvät tavalliset pienyrittäjät.

Yrittäjävähennys on tärkeä yrittäjyyden kannustin, sillä yksityisliike ja henkilöyhtiö voivat olla joustavuutensa vuoksi tarkoituksenmukaisia yritysmuotoja etenkin, jos kyse on aloittavasta yrittäjästä tai yritystoiminta on pientä. Näiden yritysmuotojen on tärkeää säilyä kilpailukykyisinä ja käyttökelpoisina yrittäjyyden toimintamuotoina myös jatkossa. Yrittäjyyden edistämiseksi ja yritystoiminnan lisäämiseksi on tärkeää, että myös verojärjestelmässä huomioidaan tasapuolisesti eri yritysmuotojen ominaispiirteet, jotta verotuksella ei tarpeettomasti rajoiteta yritystoiminnan harjoittamista jokaiselle yrittäjälle itselleen sopivassa ja tarkoituksenmukaisessa toimintamuodossa.

Tavoitteen toteutumiseksi yrittäjävähennys on tarpeellinen, ja se auttaa erityisesti pienyrittäjiä, joista monilla on vähennyksen ansiosta parempi mahdollisuus yritystoiminnan harjoittamiseen.

²¹ Valtakunnallinen omistajanvaihdosbarometri 2024.

²² 18 prosentin yhteisöverokannalla kokonaisveroaste on 31,94 prosenttia.

²³ Vähennyksen voi saada vain luonnollinen henkilö.

Toimenpiteet:

- Säilytetään yrittäjävähennys ja varmistetaan yksityisen elinkeinonharjoittajan ja henkilöyhtiöiden säilyminen käyttökelpoisina yritysmuotoina.
- Varmistetaan, että yrittäjävähennyksen potentiaali edistää yrittäjyyttä hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti, ja selvitetään tavoitteen toteutumisen kannalta mahdollisia vähennyksen tai sen rakenteen kehittämismahdollisuuksia.

7. Kotitalousvähennykseen tarvitaan pysyvä uudistus

Toimiva kotitalousvähennysjärjestelmä tehostaa kansantalouden työnjakoa. Kotitalousvähennys kannustaa kotitalouksia teettämään töitä useammin ulkopuolisilla toimijoilla, mikä vapauttaa tyypillisesti itse tehtyihin kotitaloustöihin sidottua aikaa koulutusta vastaavan ja tuottavamman työn tekemiseen. Tilastoidun bruttokansantuotteen näkökulmasta perinteiset kotitaloustyöt eivät ole suoraan arvonnaisaa luovaa toimintaa, mutta kotitalousvähennys on tuonut osan näistä itse tehdyistä ja erilaisissa epävirallisissa verkostoissa (naapurit, tuttavat ja sukulaiset) tehdyistä kotitaloustöistä tuottamallisen toiminnan piiriin.²⁴

Aiemmin itse kotona tehtyjen kotitaloustöiden lisääntynyt ulkoistaminen on tuonut myös yrityksille lisää liiketoiminnan mahdollisuuksia, ja kotitalousvähennys on myötävaikuttanut esimerkiksi kotisiivouspalveluiden toimialan syntyymiseen.

Kotitalousvähennyksen yksi keskeinen tavoite on ollut työllisyyden parantaminen. Vähennyksellä on merkitystä erityisesti pienille yrityksille, sillä vähennys on lisännyt kotitalouksien ostoja pieniltä yrityksiltä, ja lisääntynyt kysyntä on luonut uusia työpaikkoja yrityksiin. Vähennys-

nyksen toinen keskeinen tavoite on ehkäistä harmaata taloutta Suomessa ja kannustaa talouden toimijoita hoitamaan julkisoikeudelliset velvoitteensa asianmukaisesti.

Kuluttajan näkökulmasta kotitalousvähennys laskee työn hintaa silloin, kun työ teetetään velvoitteensa hoitavalla yrityksellä, mikä tekee kuluttajalle pimeän työn teettämisestä vähemmän houkuttelevaa. On odotettavaa, että kuluttajat reagoivat kannustimen olemassaoloon suuntaamalla hankintojaan enemmän velvoitteensa asianmukaisesti hoitaviin yrityksiin pimeän työn teettämisen sijaan. Yrittäjien kokemukset kotitalousvähennysjärjestelmästä tukevat tehtyä oletusta²⁵.

Harmaan talouden torjumisen näkökulmasta vähennyksen kannustinvaikutus olisi suurin, mikäli kotitalousvähennykseen ei sisältyisi lainkaan omavastuuosuutta, sillä omavastuun alle jäävien pienten suoritteiden osalta puuttuu kannuste työn teettämiseen velvoitteensa hoitavalla yrityksellä. Omavastuuosuuden sisällyttäminen kotitalousvähennysjärjestelmään on kuitenkin katsottu hallinnollisesti perustelluksi²⁶. Toisaalta liian korkea omavastuuosuus heikentää vähennyksellä tavoiteltavaa kannustinvaikutusta sekä kaventaa vähennyksen ulottuvuutta rajaamalla etenkin pienituloisimpien kansalaisten tosiasiallista pääsyä vähennysmahdollisuuden piiriin. Vähennyksen ulottamista myös pienituloisimpiin on pidetty lain esitöissä tärkeänä lähtökohtana järjestelmälle²⁷.

Vuoden 2025 alusta voimaan tullutta omavastuun korotusta²⁸ voidaan pitää harmaan talouden näkökulmasta huonona suuntana järjestelmän kehitykselle. Matalalla omavastuulla saavutettavat hyödyt sekä vähennyksen laajempi kattavuus puoltavat vahvasti omavastuun palauttamista vuotta 2025 edeltäneelle tasolle.

Kotitalousvähennyksen tehokkuus on kärsinyt poukkoilevasta veropolitiikasta. Vähennyksen parametreja on muutettu lukuisia kertoja vähennyksen olemassaolon aikana, eivätkä kuluttajat tutkitusti täysin ymmärrä järjestelmän yksityiskohtia, mikä on heikentänyt järjestelmän kykyä saavuttaa sillä tavoitellut

²⁴ HE 140/2000 vp, s. 1 ja VaVM 26/2000, s. 3. Ks. myös HE 24/2019 vp, s. 16.

²⁵ Ks. Yrittäjägallup joulukuu 2023, jonka mukaan 41 prosenttia kyselyyn vastanneista yrittäjistä sanoo kotitalousvähennyksen vähentäneen harmaata taloutta.

²⁶ HE 140/2000 vp, s. 3.

²⁷ VaVM 26/2000, s. 3.

²⁸ Ks. HE 108/2024 vp. Ks. myös valtiovarainvaliokunnan mietintöön VaVM 16/2024 vp sisältyvä vastalause 1, jossa omavastuun säilyttämistä 100 eurossa pidettiin tärkeänä, ja sen nähtiin osaltaan parantavan hoiva- ja hoitotyön sekä ikääntyneiden kotiauton saatavuutta ja näin mahdollistavan arvokas elämä kotona mahdollisimman pitkään tukemalla kansalaisia laajamittaisesti.

hyödyt^{29, 30} Vähennyksen yleisen ymmärrettävyyden näkökulmasta on tärkeää, että veropoliittikan ennustettavuus toteutuu myös kotitalousvähennyksen kohdalla.

Toimenpiteet:

- Kotitalousvähennyksen parametrien edestakainen veivaaminen lopetetaan ja uudistetaan kotitalousvähennysjärjestelmää pysyvästi tukemaan työllisyyttä ja yrittämistä.
- Ensi vaiheessa kotitalousvähennyksen parametrit asetetaan toimialaneutraalisti (yhtäältä kotitalous, hoiva- ja hoitotyö ja toisaalta remonttityöt samalla viivalla) historiallisen keskiarvon tasolle ja omavastuun korotus perutaan:
 - Vähennyksen enimmäismäärä 2 000 euroon
 - Vähennysprosentit: 50 prosenttia työkorvauksesta ja 20 prosenttia palkoista
 - Omavastuuosuus palautetaan nykyisestä 150 eurosta 100 euroon
- Selvitetään mahdollisuutta laajentaa kotitalousvähennys korjauspalveluihin kiertotalouden edistämiseksi.
- Kotitalousvähennyksen vuosien 2022–2024 voimassa olleen korotuskokeilun sekä vuoden 2025 kotitalousvähennyksen leikkauksen vaikutuksista työllisyyteen ja talouteen tulee tehdä kattava tutkimus. Toisessa vaiheessa kotitalousvähennysjärjestelmän kehittämistä jatketaan tutkimustulokset huomioiden edistämään työllisyyttä.

8. Liikunta- ja kulttuuriedun nosto ja laajennus toiminimiyrittäjälle

Yksinyrittäjillä on suuri merkitys taloudelle ja työllisyydelle. Merkittävä osa yksinyrittäjistä toimii yksityisenä liikkeen- tai ammatinhar-

joittajana eli toiminimiyrittäjänä. Verojärjestelmämme ominaispiirteiden takia toiminimiyrittäjää ei verotuksessa pidetä itsensä työnantajana, sillä yritys ei ole yrittäjästä erillinen oikeushenkilö, eikä tämä voi siksi saada omaehtoista liikunta- ja kulttuurietua palkansaajien tapaan.

Työntekijän verovapaata omaehtoista liikunta- ja kulttuurietua säädettäessä nähtiin tärkeänä huolehtia työntekijöiden työkyvystä sekä henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista huomioiden myös eläköitymisiän nousu. Yksinyrittäjillä työhyvinvoinnin rooli on korostunut, koska koko yritys lepää yhden ihmisen toiminnan varassa. Kuten työterveyshuollon kustannuksia voidaan vähentää verotuksessa yritysmuodosta riippumatta, omaehtoista liikunta- ja kulttuuritoimintaa on perusteltua tukea verokannusteella kaikissa yritysmuodoissa työkyvyn ylläpitämisen tukemiseksi. Kysymys on tärkeä myös eri yritysmuodoissa toimivien yrittäjien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta.

Edun euromäärä on pysynyt samana vuodesta 2009 lähtien. Inflaatio ja elinkustannusindeksin muutos huomioon ottaen nykyarvoa vastaava määrä olisi 541 euroa. Edun määrää olisi perusteltua korottaa 600 euroon. Nykyisen verokannusteen toimivuudesta on lisäksi tarpeen laatia selvitys, joka tarjoaa valmiudet arvioida kannusteen vaikuttavuutta ja kehittämistarpeita myös laajemmin verojärjestelmän kokonaisuuden näkökulmasta.

Toimenpiteet:

- Laajennetaan liikunta- ja kulttuurietua myös toiminimiyrittäjille.
- Korotetaan edun määrää nykyisestä 400 eurosta 600 euroon.
- Kehitetään liikunta- ja kulttuurietua nykyimallia koskevan selvityksen pohjalta.

**Laajennetaan
liikunta- ja kulttuurietua
myös toiminimiyrittäjille.**

²⁹ Ks. Harju – Jysmä – Koivisto – Kosonen 2021.

³⁰ Ks. esim. HE 108/2024 vp, HE 34/2023 vp, HE 142/2021 vp, HE 24/2019 vp, HE 135/2016 vp ja HE 105/2013 vp.

9. Arvonlisäverotuksen vähäisen toiminnan raja 30 000 euroon

Verotuksen painopisteen siirtoa välilliseen verotukseen ja haittojen verotukseen on perusteltua jatkaa. Vaikka välillisen verotuksen vaikutukset työllisyyteen ja kasvuun ovat työn ja yrittämisen verotukseen verrattuna vähemmän haitallisia, arvonlisäverokantojen kiristykset ovat heikentäneet toimintaedellytyksiä erityisesti pienimmissä työvoimavaltaisissa ja kuluttajille myyvissä yrityksissä, kun veronkorotuksia ei ole pystytty vyöryttämään hintoihin.

Lisäksi arvonlisäverotuksen alarajahuojennuksen poistuminen vuoden 2025 alusta kiristi liikevaihtovälin 20 000–30 000 euroa yritysten (n. 32 000 kpl) verotusta. Muutokset ovat kohdistuneet laajalti samaan yrittäjäjoukkoon, jota viime vuosina ovat koetelleet niin korona, taantuma, inflaation kiihtyminen kuin YEL-maksujen korotukset.

Vähäisen toiminnan rajaa tulisi siksi nostaa edelleen maltillisesti 30 000 euroon kompensoimaan osin alarajahuojennuksen poistumista ja tukemaan yrittäjyyttä. Muutos helpottaisi uusia ja pieniä yrityksiä, erityisesti yksinyrittäjiä. Arvonlisäverottoman toiminnan rajan nosto keventäisi pienyritysten hallinnollista taakkaa³¹ ja lisäisi taloudellista toimeliaisuutta. Taloudellisen toiminnan aloittamisen helpottaminen kannustaa yrittäjyyteen, ja se vapauttaisi myös merkittävän määrän Verohallinnon resursseja, jotka nyt sitoutuvat pienimpien toimijoiden ohjaamiseen ja valvomiseen. Myös Verohallinto on esittänyt alv-ajan korottamista.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus arvioi vuonna 2016 Suomen optimaaliseksi vähäisen toiminnan rajaksi 32 000 euroa³². Suomen lähivaltioista Virossa verottoman toiminnan raja on 40 000 euroa. Kilpailuneutraliteettiongelmien ehkäisemiseksi verollisen toiminnan

rajaa ei ole kuitenkaan perusteltua nostaa 30 000 euroa korkeammaksi.

Toimenpiteet:

- Nostetaan arvonlisäverotuksen vähäisen toiminnan rajaa nykyisestä 20 000 eurosta 30 000 euroon.

10. Arvonlisäverotuksen yleisen verokannan ja alennettujen verokantojen eroa ei syytä kasvattaa

Arvonlisäverotuksen yleinen verokanta on EU:n toiseksi korkein, eikä Suomen ole syytä tavoitella ykkössijaa. Alennettuja verokantoja voidaan perustella muun muassa elinkeinopoliittisilla, kulttuuripoliittisilla, liikennepoliittisilla, sosiaalipoliittisilla tai kansanterveydellisillä syillä ja tulonjakonäkökulmasta sekä kotimaisen tuotannon kasvuun tai työpaikkojen lisääntymiseen liittyvillä tekijöillä. Erityisesti tulonjakonäkökulmasta alennetut arvonlisäverokannat nähdään usein tarpeellisina, koska arvonlisäveroa pidetään tasaverona epäoikeudenmukaisena. Tätä epäoikeudenmukaisuutta alennetuilla verokannoilla pyritään vähentämään.

Ne kuitenkin vähentävät verojärjestelmän tehokkuutta ja ennakoitavuutta sekä vaikuttavat negatiivisesti niin yritysten väliseen kilpailuneutraliteettiin kuin talouskasvuun. Poikkeukset järjestelmään aiheuttavat myös tulkintaongelmia ja kustannuksia sekä yrityksille että verottajalle. Lisäksi kantaerot ohjaavat kuluttajia valitsemaan tavaroita tai palveluja matalamman verokannan perusteella, mikä vääristää kulutusta tiettyjen tavaroiden ja palvelujen tai sektorien hyväksi.

³¹ Pienyrityksissä hallinnolliset kustannukset ovat suhteessa korkeat. Euroopan unionin parlamentin tilaaman selvityksen mukaan suomalainen pienyritys maksaa arvonlisäverovelvoitteiden hoitamisesta vuosittain noin 3 000 euroa. Ks. d'Andria – Heinemann 2023, s. 34.

³² Harju – Matikka 2016, s. 38.

Arvonlisäverojärjestelmän kokonaisuuden kannalta yleisen verokannan ja alennettujen verokantojen eron kasvaminen voi vaikuttaa kielteisesti taloudelliseen tehokkuuteen ja yritysten väliseen kilpailuasetelmaan, eikä se siksi ole toivottavaa. Taloustieteellisessä katsannossa yleisen ja alennettujen verokantojen eron kaventumista voidaan pitää lähtökohtaisesti perusteltuna siltä osin kuin muutokset parantavat taloudellista tehokkuutta. Mahdollisissa veromuutoksissa tulee kuitenkin ottaa huomioon, että verokantamuutokset aiheuttavat yrityksille aina myös hallinnollisia kustannuksia ja edellyttävät tieto-, kirjanpito- ja hintajärjestelmien päivittämistä. Verokantojen jatkuvat muutokset rasittavat yrityksiä ja ovat esimerkki poukkoilevasta veropolitiikasta, jota tulee välttää.

Toimenpiteet:

- Vältetään arvonlisäverokantojen edestakaista muuttamista.
- Vältetään yleisen ja alennettujen arvonlisäverokantojen välisen eron kasvattamista.

11. Perintö- ja lahjaverotus poistettava

Perintövero voi vaikeuttaa yritysten sukupolvenvaihdoksia, jos yritysomaisuus on epälikvidiä, eikä sitä ole edes tarkoitus myydä. Perillisen kannalta voi olla ongelmallista, että tämä joutuu usein rahoittamaan perintöveron muulla kuin perimällä omaisuudella. Erityisesti suurempien perintöjen osalta perintöveron maksuun varaudutaan pitkäjänteisesti etukäteen, jolloin vähintään osa yhtiön jakamista osingoista voi olla pois investoinneista ja yhtiön kehittämisestä. Yritystoiminnan jatkuvuutta turvaamaan säädettyjen perintö- ja lahjaverotuksen niin sanottujen sukupolvenvaihdossäännösten soveltuessa tilanne tosin helpottuu merkittävästi.

Perintö- ja lahjaverosta luopuminen ja siirtyminen niin sanottuun Ruotsin malliin merkitsisi sitä, että perittyyn omaisuuteen kohdistuva

arvonnousu verotetaan perintöomaisuutta myyvän verotuksessa. Koska I veroluokassa ja osin II veroluokassa³³ perintöveron taso on matalampi kuin nykyinen luovutusvoittoverotuksen taso, perintöverosta luopuminen ja siirtyminen luovutusvoiton verotukseen lähtökohtaisesti kiristäisi perintöomaisuutta myyvien verotusta. Valtaosa perinnoista on nykyisin verovapaita³⁴, ja usein kuolinpesän ja -kaminen käytännössä edellyttää omaisuuden realisointia tai pesän osakkaiden keskinäisiä lunastuksia, jotka laukaisevat luovutusvoiton verotuksen.

Perintöverosta luopuminen olisi erityisen edullista silloin, kun omaisuus siirtyy vastikkeettomasti mahdollisesti sukupolvien ajan ja kun perintöön sisältyy käteistä, johon luovutusvoiton verotus ei kohdistu. Mikäli perintö- ja lahjaverosta luovuttaisiin, tarkasteltavaksi todennäköisesti tulisi oman asunnon luovutusvoittoverovapaussäännös, joka mahdollistaa oman tai perheen asunnon verovapaan myynnin kahden vuoden omistamisen ja samanlaisen yhdenjaksoisen asumisen jälkeen.

Mahdollisesti tarkasteluun otettaisiin myös säännös luovutusvoittoverovapaudesta sukupolvenvaihdostilanteissa.³⁵ Vaikka julkisen talouden vaikea tilanne luo paineita veronkiristyksiin, on aivan olennaista, että perintö- ja lahjaverotuksen mahdollinen poistaminen ei kiristä osinkoverotusta.

Koska perintö- ja lahjaverosta luopuminen ja luovutusvoittoverotukseen siirtyminen lähtökohtaisesti kiristäisi verotusta, luovutusvoittoveromallin parametrit tulisi asettaa siten, että verorasituksen kohtuuton kiristyminen perintöomaisuutta luovutettaessa estetään.

Perintö- ja lahjaverotuksen korvaavassa luovutusvoittoveromallissa luovutusvoittoveroa huojaan perintönä saadun omaisuuden luovutusten osalta asteittain siten, että luovutusvoittoverotuksessa tosiasiallinen veroaste vastaisi nykyisen perintöverotaulukon mukaisia verokantoja perintönä saadun omaisuuden suuruusluokan mukaisesti. Huojennusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi sellaiseen perintönä saatuun omaisuuteen, joka luovutetaan viiden vuoden kuluessa perintösaannosta. Vastavasti sitä myöhemmin tapahtuviin luovutuksiin huojennusta ei sovellettaisi.

³³ I veroluokkaan kuuluvat perinnönjättäjän puoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani tai avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettu avopuoliso saamansa perintökaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun avustuksen määrään asti. II veroluokkaan kuuluvat muut kuin edellä mainitut sukulaiset ja vieraat.

³⁴ Perintöveroaasteikon alarajan ollessa 20 000 euroa (31.12.2025 saakka) perinnoista noin 60 prosenttia jäi verotettavan perinnön alarajan alle.

³⁵ Perintöverosta luopumisen yhteydessä on myös nostettu esiin se, että luovutusvoittoveromallissa varainsiirtovero voitaisiin ulottaa myös vastikkeettomiin saantoihin, kuten perintöihin ja lahjoihin. Ks. Holm – Kerkelä 2014, s. 47.

Tällöin myös vaikeammin realisoitavan omaisuuden myynti olisi huojuennuksen piirissä, eikä luovutusvoittoverotus kiristyisi kohtuuttomasti nykytilanteeseen verrattuna. Huojennusta ei vastaavasti saisi silloin, kun perinnön realisoitotarvetta ei ole tai kun peritty omaisuus halutaan realisoida vasta pitkän ajan kuluttua. Luovutusvoittoveromallissa niissä tilanteissa, joissa omaisuutta joudutaan perinnönjaon vuoksi realisoimaan, verotus ei kokonaisuutena kiristyisi nykyiseen verrattuna. Verotaso säilyisi käytännössä samana tai hyvin lähelle samana kuin nykyisin, kun omaisuus realisoidaan perintöverotuksessa käytetystä arvosta. Toisaalta omaisuuserät, jotka jätetään realisoimatta tai joita ei tarvitse realisoida, tulisivat myöhemmin yleisen (säännönmukaisen) luovutusvoittoverotuksen piiriin.

Luovutusvoittoverotukseen siirtymisen osalta on tunnistettu lukkiutumisvaikutus, jolloin omaisuuden myyntiä pantataan, jotta verotus ei laukea. Talouden tehokkuuden kannalta ilmiö on kielteinen ja heikentää yhteiskunnan resurssien optimaalista kohdentumista. Lukkiutumisvaikutus voi olla erityisen ongelmallinen sen kohdistuessa asunto- ja kiinteistövarallisuuteen, joka edustaa valtaosaa suomalaisten varallisuudesta.³⁶

Toimenpiteet:

- Poistetaan perintö- ja lahjavero ja siirrytään luovutusvoiton verotukseen.
- Varmistetaan, ettei perintö- ja lahjaveron poistaminen johda osinkoverotuksen kiristymiseen.

Poistetaan perintö- ja lahjavero ja siirrytään luovutusvoiton verotukseen.

12. Alkoholi-, tupakka- ja virvoitusjuomaverotus

Yrittäjyyden lisäämiseksi, työnteon kannustavuuden lisäämiseksi ja työn tuottavuuden parantamiseksi sekä siten Suomen talouskasvun vauhdittamiseksi verotuksen painopistettä tulee pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti siirtää työn ja yrittämisen verotuksesta kohti kulutuksen ja haittojen verotusta. Välillisen verotuksen negatiiviset vaikutukset talouskasvuun ovat lähtökohtaisesti työn ja yrittämisen verotusta vähäisempiä.

Vaikka välillisen verotuksen ja erityisesti haitallisen kulutuksen verotuksen kiristämistä voidaan lähtökohtaisesti pitää talouskasvulle vähemmän haitallisena kuin työn ja yrittämisen verotuksen kiristämistä, yleisesti käytännössä kaikki veronkiristykset vaikuttavat aina jossain määrin negatiivisesti talouskasvuun. Suomen talous ei lähde kasvuun veroja kiristämällä ja kokonaisveroastetta nostamalla, eikä verotuksen painopisteen siirtymä tapahdu talouskasvua tukevasti pelkästään kasvulle vähiten haitallisia veroja kiristämällä.

Alkoholin, alkoholijuomien, tupakan ja virvoitusjuomien verotusta on viimeisen kahden vuosikymmenen aikana kiristetty useaan otteeseen, ja esimerkiksi alkoholin verotusta on kiristetty kymmenen kertaa 2004 EU-sääntelyyn perustuneiden matkustajatuonnin määrällisten tuontirajoitusten poistumisen vuoksi tehdyn veronkevennyksen jälkeen.³⁷

Tupakkaveroa tai alkoholi- ja alkoholijuomaveroa ei voida verotuottojen kasvun lisäämiseksi kiristää kuitenkaan rajatta. Veronkorotusten mitoituksessa on huomioitava veronkorotusten vaikutus matkustajatuonnin ja salakuljetuksen lisääntymiseen sekä korotuksista aiheutuva haitta kotimaiselle elinkeinotoiminnalle.

Verotuottojen lisäämiseen tähtäävien veronkorotusten mitoitus tulee pitää oikeasuhtaisena

³⁶ Lukkiutumisvaikutuksesta ks. esim. Matikka et al. 2025.

³⁷ HE 95/2025 vp. Tupakkaveron kiristyksistä ja tupakkaveron alaisten tuotteiden piirin laajentamisesta ks. myös HE 96/2025 vp, HE 38/2023 vp, HE 143/2021 vp ja HE 138/2016 vp.

³⁸ Ks. esim. HE 95/2025 vp ja Euroopan komission Taxes in Europe -tietokanta.

elinkeinotoiminnalle aiheutuviin haittoihin nähden. EU-jäsenvaltioiden verotasoja tarkasteltaessa esimerkiksi alkoholin verotus on Suomessa jo EU:n kireintä³⁹, minkä vuoksi liian suuriksi mitoitettujen veronkiristysten aiheuttama alkoholijuomien hinnannousu johtaa herkemmin kotimaisen myynnin korvautumiseen matkustajatuonnilla tai salakuljetuksella.

Talouuskasvua tukeva verotuksen painopisteen siirtymä edellyttää kulutusverotuksen kiristysten vastapainoksi verotusta keventäviä toimia taloukskasvulle enemmän haitallisiin veroihin. Oikein kohdennetuilla veronkevennystoimilla voidaan edistää taloukskasvua.

Kasvulle optimaalisemman verojärjestelmän myötä on myös mahdollista saada verotuotot kasvamaan luonnollisesti ilman, että verotuottojen kasvattamiseksi tarvitaan jatkuvasti uusia veronkiristyksiä. Haitallisen kulutuksen verotuksen kiristysten jatkamista voidaan pitää perusteltuna, jos samanaikaisesti työn ja yrittämisen verotusta kevennetään.

Toimenpiteet:

- Jatketään alkoholin, alkoholijuomien, tupakan ja virvoitusjuomien verotuksen kiristyksiä osana toimenpidekokonaisuutta, jolla verotuksen painopistettä siirretään pois työn ja yrittämisen verotuksesta.
- Verotuksen reaalisen tason alenemisen ehkäisemiseksi veronkorotusten mitoitus indeksiperusteisesti on lähtökohtaisesti perusteltua. Veronkorotusten vaikutuksia niistä aiheutuvien lieveilmiöiden kehitykseen on kuitenkin seurattava ja otettava huomioon veronkorotusten mitoituksessa.

Oikein kohdennetuilla veronkevennystoimilla voidaan edistää taloukskasvua.

13. Ajoneuvo-verotus tarkasteluun osana liikenteen verouudistusta

Liikenteen rahoituksen ja verotuksen uudistamiselle³⁹ on tarve, sillä liikenteen veropohja on kaventunut liikenteen käyttövoimamurroksen ja puhtaan siirtymän edetessä. Nykytilassa verotus nojaa yhtäältä polttoaineiden valmisteveroihin ja toisaalta auton hankinnasta kerättävään autoveroon ja käytöstä kerättävään ajoneuvoveroon.

Tieliikenteen verotuksessa tavoitteena tulee edelleen olla, että mahdollisimman suuri osa ajetuista kilometreistä kuljetaan vähäpäästöisillä ajoneuvoilla. Päästöporrastusta voidaan myös jyrkentää käyttövoimasiirtymän vauhdittamiseksi ja ajoneuvokannan muuttamiseksi vähäpäästöisemmäksi. Uudistuksessa on tärkeää laajemminkin kiinnittää huomiota kokonaiskestävään siirtymään: kilpailukyvyyn ja ilmaston lisäksi tulee ottaa huomioon luontopääoma ja Suomelle kriittisen tärkeät ekosysteemipalvelut.

Yrityksille on olennaista, että niille tarjotaan pitkäjänteinen näkymä verotuksen kehittämiseen, jotta ne voivat huomioida kehityksen ennakoivasti ja pitkäjänteisesti investointi- ja liiketoimintapäätöksissään. Siirtymäajoilla ja mahdollisilla kohdennetuilla verokannustimilla on muutokseen sopeutumisessa keskeinen rooli. Yritysten kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaamiseksi on huolehdittava, ettei yritysten ja ammattiliikenteen osuus verokertymästä kasva nykyisestä. Ammattidiesel tulee ottaa käyttöön väliaikaisena puhtaan siirtymän tukemiseksi.

Autoveron korottaminen yleisesti hidastaisi autokannan uusiutumista, mikä vaikuttaisi kielteisesti liikenteen päästöihin ja turvallisuuteen. Päästöttömille autoille asetettu autovero vaikuttaisi erityisesti liikenteen päästöjen

³⁹ Ks. Suomen Yrittäjät: Näkökulmia liikenteen rahoitukseen ja verotukseen (2025). https://www.yrittajat.fi/app/uploads/public/2025/05/SY_Liikenteen_verotus_rahoytus_paatoksentekoon.pdf

kehitykseen, mutta toisaalta riittävän verokertymän turvaamiseksi mahdollisimman laaja ajoneuvokannan verottaminen voi olla tarpeen, koska päästöohjauksen ohjausvoima on vähentynyt päästökehityksen myötä.

Autoverotuksen nykyisiä tukia on perusteltua tarkastella kriittisesti. Mahdollisuuksia autoveron poistamiseen tulisi tarkastella siinä vaiheessa, kun käyttövoimasiirtymä uusien ajoneuvojen ensirekisteröinneissä on selkeästi edennyt.

Ajoneuvoveron perusveron ja/tai käyttövoimaveron korottamista kauttaaltaan puoltaisi verokertymän suurempi saanto, kun koko ajoneuvokantaa verotettaisiin. Vuositasolla maksettava ajoneuvovero kohdistuu osin sekä auton omistamiseen että käyttöön. Pk-yrityksille on olennaista, ettei ajoneuvoveron perusveroa laajenneta koskemaan ammatti-liikenteen kuorma- ja linja-autoja. Henkilö- ja pakettiautojen osalta ajoneuvovero rasittaa autoveron lailla esimerkiksi taksiliiketoimintaa tai yritystoiminnassa pakettiautoja tarvitsevia, vaikka verot voidaan vähentää elinkeinotoiminnan menona yritysverotuksessa.

Nykyisten verolajien keskinäisissä suhteissa verotuksen korotuspainetta voidaan kohdistaa nykyistä enemmän ajoneuvoveroon, sillä liikenteenkin verotuksessa on perusteltua verottaa mieluummin käyttöä kuin omistamista, koska käytön ja haittojen verotus on vähemmän haitallista kasvulle työn ja omistamisen verotukseen verrattuna. Reaalisella liikenteen verotasolla voidaan myös vähentää painetta työn ja yrittämisen verotuksen tai muun kulutuksen verotuksen kohtuuttomalta kiristämiseltä.

Toimenpiteet:

- Myös autoilun verotuksessa painopisteen tulisi olla käytön verotuksessa.

Myös autoilun verotuksessa painopisteen tulisi olla käytön verotuksessa.

14. Ilmasto- haittojen verotus ja teollisuuden verotuet

Energiaverotusta voidaan käyttää ohjauskeinona Suomen edetessä kohti kustannustehokasta, ennakoitavaa ja oikeudenmukaista vihreää siirtymää. Vuoden 2021 energiaverouudistuksella tavoiteltiin korkeampaa energiantuotannon päästöohjausta poistamalla energiaveron palautusjärjestelmä ja alentamalla sähkön II-veroluokka EU:n sallimalle minimitasolle⁴⁰. Kestävyystavoitteiden näkökulmasta on perusteltua jatkaa verojärjestelmän uudistamista siten, että on myös verotuksellisesti kannustavaa siirtyä pois fossiilisista polttoaineista ja edistää investointeja vähäpäästöisiin teknologioihin. Verojärjestelmän tulee myös kohdella eri toimijoita tasapuolisesti.⁴¹

Uudistuksessa yrityksille tärkeää on selkeä ja verotuksellisesti vakaa ja ennustettava toimintaympäristö, joka mahdollistaa investointien suunnittelun pitkällä aikavälillä, tukee talouden toimijoiden siirtymää vähäpäästöisiin ratkaisuihin ja huomioi eri toimialojen ja yritysten erityispiirteet. Yritysten ja kotitalouksien päätöksenteon kannalta ratkaisevaa on, että muutosten aikataulut, siirtymäajat ja verotus-
sojen tai niiden muutosten porrastukset ovat selkeästi ymmärrettäviä ja tiedossa hyvissä ajoin. Ennakoitavuutta vahvistetaan myös johdonmukaisella sääntelyllä, avoimilla vaikutusarvioilla ja läpinäkyvällä tiedonvälityksellä sekä sillä, että mahdollisista poikkeusjärjestelyistä tai väliaikaisista kompensatiomekanismeista linjataan hyvissä ajoin etukäteen.

EU:n energia- ja ilmastokokonaisuuteen sekä Suomen kansalliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan liittyvien tavoitteiden näkökulmasta verotuksen tulee heijastaa päästöjen todellisia ympäristö- ja terveyskustannuksia. Lämmityksessä tämä tarkoittaa fossiilisten polttoaineiden asteittaisia veronkorotuksia riittävän siirtymäajan puitteissa. Fossiiliset polttoaineet tuottavat suoria CO₂-päästöjä, ja verotuksen

⁴⁰ HE 167/2020 vp. Ks. myös pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019.

⁴¹ Ks. VM 2020. Ks. myös Revision of the Energy Tax Directive (ETD).

tulee ohjata puhtaampiin vaihtoehtoihin, kuten lämpöpumppeihin ja hukkalämmön hyödyntämiseen. Sähköveron rakenteen tulee edistää kilpailukykyä. Sähkön veroluokkien yhdistäminen elinkeinoelämän yhteiseksi II-veroluokaksi yksinkertaistaisi verojärjestelmää, ja samalla sähköverotuksesta tulisi neutraalia toimialan tai sähkön käyttäjän suhteen, kun muu elinkeinoelämä tuotaisiin teollisuuden kanssa samalle viivalle.

Energiaverotuksessa on perusteltua jatkaa järjestelmän neutraalisuuden parantamista: vuoden 2025 alusta luovuttiin energiantensiivisten alojen valmisteveron palautuksesta. Energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautukset ovat pk-yrityksiä syrjiviä ja markkinoita vääristäviä tukia, minkä vuoksi verotuesta luopuminen on perusteltua. Verotuen poistamisella edistetään myös ilmastotavoitteita. Fossiilisten lämmityspolttoaineiden verotus on toimiva keino vähentää päästöjä.

Puupohjaiset polttoaineet ovat Suomessa pääsääntöisesti valmisteverottomia, mikä on tukenut niiden käyttöä uusiutuvina energialähteinä. Niiden ilmasto- ja luontovaikutukset vaihtelevat merkittävästi raaka-aineen alkuperästä ja käytön mittakaavasta riippuen. Ilmastopoliittisesti on tärkeää, että verotus ohjaa kohti aidosti vähäpäästöisiä ja resurssitehokkaita ratkaisuja.

Energiaverotuksen kehittämisessä keskeisiä ovat konkreettiset ja ennakoitavat toimet, joilla verotus kohdistetaan päästöihin, tarkastellaan kriittisesti tehottomia tukia, vahvistetaan investointikannustimia ja turvataan sekä talouden kilpailukyky että kotitalouksien mahdollisuus siirtyä kestäviin ratkaisuihin.

Lähtökohtaisesti tehokkain tapa saavuttaa päästövähennyksiä ja edistää kiertotaloutta kilpailukykyä säilyttäen ovat EU:n laajuiset toimet. Toimenpiteitä laadittaessa on myös tärkeää laatia kattavat yritysvaikutusten arvioinnit.

Toimenpiteet:

- Fossiilisten lämmityspolttoaineiden verotuksen mahdollinen muutos on toteutettava riittävällä siirtymäajalla.
- Yhdistämällä elinkeinoelämän sähkö-

veroluokat yhdenmukaistetaan muiden alojen kohtelu sähköverotuksessa teollisuuden kanssa. Elinkeinoelämälle sähköverotuksessa yhteinen II-veroluokka.

- Vastapainona työn ja yrittämisen verotuksen keventämistoimenpiteille tulisi tarkastella ympäristölle haitallisia verotukia.

15. Yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauksia tarkasteltava

Suomen verojärjestelmässä yleishyödyllisillä yhteisöillä on erityisasema. Yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen tuloverotuksessa vain elinkeinotulosta sekä muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tulosta. Kiinteistötulosta yleishyödyllinen yhteisö on lisäksi vapautettu valtionverotuksessa. Sen sijaan yleishyödyllisen yhteisön henkilökohtaiset tulot eli muun toiminnan tulolähteen tulot ovat verovapaita.

Arvonlisäveroa yleishyödyllinen yhteisö on velvollinen suorittamaan lähtökohtaisesti vain elinkeinotoiminnan tulosta.

Yhteisön pitämiseksi yleishyödyllisenä tulo- ja arvonlisäverotuksessa on säädetty kolme kriteeriä, joiden kaikkien on yhtäaikaaisesti täyttyttävä. Yhteisön tulee ensinnäkin toimia yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä. Toiseksi yhteisön toiminta ei saa kohdistua vain rajoitetuihin henkilöpiireihin. Kolmanneksi yhteisö ei saa tuottaa toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena, kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä. Yhteisön sääntöjen ja tosiasialli-

⁴² Ks. TVL 23.3 §, jonka mukaan yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona ei pidetä yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa; jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tuloa; adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatua tuloa; sairaaloissa, vajaamielislaitoksissa, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkodeissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai tällaisessa tarkoituksessa suoritetuista palveluksista saatua tuloa sekä bingo- ja pelin pitämisestä saatua tuloa. Ks. myös AVL 4 §.

⁴³ Myrsky 2014.

sen toiminnan täyttäessä kaikki kolme kriteeriä yhteisöä pidetään verotuksessa yleishyödyllisenä yhteisönä.

Suomen verojärjestelmässä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi vapauttaa yleishyödyllisten yhteisöjen toimintansa rahoittamiseksi harjoittama varainhankinta. Tuloverolaissa on niin sanottu negatiivinen lista eri tuloista, joita ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona.⁴² Listalla olevat tulot liittyvät lähinnä yhteisöjen varainhankintaan liittyvään toimintaan ja yleishyödyllisen yhteisön tarkoituksen toteuttamiseen välittömästi liittyvään toimintaan. Koska lain mukaan listalla olevia tuloja ei pidetä elinkeinotulona, ovat kyseisistä toiminnoista saadut tulot yleishyödylliselle yhteisölle verovapaita henkilökohtaisen tulolähteen tuloja riippumatta toiminnan laajuudesta. Koska arvonnäköverovelvollisuus on kytketty elinkeinotuloon, jää toiminta myös arvonnäköverotuksen ulkopuolelle.

Yleishyödyllisten yhteisöjen kohdalla elinkeinotulon käsitettä on siten supistettu verrattuna yleiseen elinkeinotulon käsitteeseen verotuksessa, ja näin ollen yleishyödyllisillä yhteisöillä on muita toimijoita korkeampi kynnyksellinen katsomiselle elinkeinotoiminnaksi. Vaikka elinkeinotoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai yksityisen elinkeinonharjoittajan kohdalla tietystä toiminnasta saatu tulo olisi asiallisesti elinkeinotuloa, nimenomaisen säännöksen perusteella tästä toiminnasta saatu sama tulo ei kuitenkaan ole elinkeinotuloa yleishyödylliselle yhdistykselle.⁴³

Lisäksi niin sanottuja ”superyleishyödyllisiä” yhteisöjä koskee erityinen veronhuojennus, jonka soveltuessa yhteisöjen tuloverolain mukaan veronalainen tulo voidaan katsoa kokonaan tai osittain verovapaaksi.⁴⁴ Pelkäämättä yleishyödyllisyys ei ole riittävä edellytys huojennuslain mukaisen verovapaudelle, vaan yleishyödyllisen yhteisön toiminnan on oltava yhteiskunnallisesti merkittävää, ja huojennusta on voitava pitää perusteltuna yhteisön toiminnan yhteiskunnalle tuottamaan etuun nähden.

Yhteiskunnallisesti merkittävänä pidetään esimerkiksi toimintaa, jos varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen rekisteröitynä puolueena sekä sosiaalisen tai muun yhteiskunnallisesti tärkeitä tarpeita palvelevan toiminnan harjoittaminen, mikäli

toiminta on koko valtakunnan alueen kattavaa tai muuten laajaa, vakiintuneen muodon saavuttanutta ja pysyvää.⁴⁵

Suomen verojärjestelmässä yleishyödyllisiin yhteisöihin sovellettavat verohuojennussäännökset ovat saaneet muotonsa 1970-luvulla. Säännökset ovat sisällöltään säilyneet puoli vuosisataa muuttumattomina, vaikka järjestöjen toimintaympäristö sekä ihmisten vapaa-ajan määrä ja vapaa-ajan käyttötavat ovat muuttuneet merkittävästi kuluneiden vuosikymmenten aikana. Yleishyödyllisten toimijoiden ja elinkeinonharjoittajien toimintakentät ovat laajentuneet ja limittyneet, mistä aiheutuu kilpailuneutraalisuusongelmia.

Suorien tukien kaventuminen on yksi tekijä, joka on vaikuttanut järjestöjen tarpeeseen laajentaa ja monipuolistaa varainhankintakeinojaan. Monesti yleishyödyllinen toimija harjoittaa sekä yleishyödyllistä että markkinaehtoista toimintaa, ja yleishyödylliset toimijat yhä useammin tarjoavat ja myyvät vastaavia tuotteita ja palveluita kuin samoilla markkinoilla toimivat elinkeinotoimintaa harjoittavat yritykset. Kun markkinaehtoisesta toiminnasta syntyy veroetuja vain oikeudellisen muodon perusteella, kilpailu vääristyy. Kilpailuneutraliteettiin liittyvät ongelmat korostuvat yleishyödyllisten yhteisöjen harjoittaman toiminnan arvonnäköverottomuuden takia, jolloin vastaavaa toimintaa harjoittavien yritysten on haastavaa kilpailla samoilla markkinoilla.⁴⁶

Yleishyödyllisten yhdistysten verovapaudesta aiheutuviin kilpailuneutraliteettiongelmiin tulee puuttua korjaamalla yleishyödyllisten yhdistysten tukijärjestelmää siten, että yleishyödyllinen toiminta säilyy turvattuna, mutta samalla varmistetaan tasapuolinen kilpailu avoimilla ja vapaasti kilpailla markkinoilla. Laajan verovapauden sijaan yleishyödyllisten yhteisöjen toiminnan tukemiseksi tulisi selvittää mahdollisuuksia kehittää tukijärjestelmää suorien tukien suuntaan. Tällöin veropohja laajenisi ja samalla tuen muoto siirtyy pois veropohjasta kohti budjetoitua tukea, joka toteuttaa paremmin tuen läpinäkyvyyden periaatetta. Lisäksi, kun samoilla markkinoilla tapahtuvan myynnin verokohtelu on toimintamuodon suhteen neutraali, tuki kohdistuu paremmin varsinaiseen tarkoitukseen, eli aidosti yleishyödylliseen toimintaan, pelkän oikeudellisen muodon sijaan.

⁴⁴ TVL 23.2 § ja eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annettu laki (680/1976, huojennuslaki) 1 §.

⁴⁵ Huojennuslain 1–3 §.

⁴⁶ OM 2016 ja VM 2009.

Toimenpiteet:

- Servitetään mahdollisuuksia kehittää yleishyödyllisen toiminnan tukijärjestelmää kilpailuneutraaliteetin parantamiseksi budjettineutraalisti siten, että verohuojennusten sijaan yleishyödyllistä toimintaa tuettaisiin lähtökohtaisesti suorilla tuilla.

16. Kaivosverotus

Suomessa kaivosmineraalivero otettiin käyttöön vuoden 2024 alusta. Suomessa on käytössä rojaltimallinen kaivosmineraalivero, jossa veron suorittamisvelvollisuus syntyy kaivosmineraaliverolain liitteessä tarkoitettujen kaivosmineraalien osalta sen ajankohdan perusteella, jona kaivosmineraali toimitetaan ensimmäisen kerran rikastettavaksi ja muiden kuin liitteessä tarkoitettujen mineraalien osalta sen ajankohdan perusteella, jona kaivosmineraali louhitaan.

Kaivosmineraaliveron tavoitteena on ottaa huomioon kaivosmineraalien luonne uusiutumattomina luonnonvaroina ja ohjata yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus niiden käytöstä.

Veroa käyttöön otettaessa tärkeänä pidettiin, että valittu veromalli vastaisi tavoitteeseen tuottaa yhteiskunnalle korvaus uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä. Rojaltimallin on katsottu vastaavan tavoitteeseen hyvin, sillä rojalit tulevat suoritettaviksi riippumatta toiminnan voitollisuudesta. Nettotuloon kohdistuvien veromallien katsottiin vastaavan huonommin asetettuun tavoitteeseen.⁴⁷

Kaivosveron toteuttamisvaihtoehtoja arvioineen työryhmän mukaan renttiveroja eli kaivostoiminnan nettotuloon kohdistuvia veroja pidettiin tehokkaimpina tapoina verottaa kaivosmineraalivarantoihin sisältyviä puhtaita voittoja vääristämättä kaivosyhtiöiden taloudellisia päätöksiä.⁴⁸ Rojaltimallin etuna on pidetty kaavamaisista ja yksinkertaista toteutusta. Rojaltiveroihin, etenkin verotason ollessa korkea, liittyvänä heikkoutena puolestaan pi-

dettiin sitä, että ne vaikuttavat kaivosyhtiöiden tuotantoa koskeviin päätöksiin nettotulomalleja enemmän.⁴⁹ Rojaltimallin päätöksentekoa vääristävän vaikutuksen vuoksi malliin perustuvalla verolle hyvänä lähtökohtana on pidetty matalaa verotasoja, jos tavoitteena on saavuttaa tasainen verotuotto mahdollisimman vähin taloudellisin vääristymin.⁵⁰ Nettotuloon perustuvien veromallien etujen ja haittojen voidaan katsoa olevan päinvastaiset.

Suomessa kaivosverotuksen taso on ollut kansainvälisesti verrattuna matala. Vuoden 2026 alusta kaivosmineraaliveroa korotettiin 0,6 prosentista 2,5 prosenttiin⁵¹. Osana laajempaa verotuksen painopisteen siirtoa työn ja yrittämisen verotuksesta kohti kulutuksen ja haittojen verotusta on perusteltua pystyä ottamaan tarkasteluun myös kaivosverotuksen taso ja sen rakenne.

Jotta rojaltivero vastaisi tavoitteeseen tuottaa yhteiskunnalle korvaus uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä päätöksentekoa mahdollisimman vähän vääristävästi, rojalteihin perustuvassa veromallissa on tärkeää matala verotaso. Korkean rojaltiveron voidaan väittää olevan enemmän haittavero, sillä vero ei enää pelkästään toteuta sen alkuperäistä tavoitetta kerätä korvausta luonnonvarojen käyttöönotosta, vaan korkeamman verotason rojaltiverolla on jo selkeämmin kaivosyhtiöiden toimintaa ohjaava vaikutus. Pelkästään rojaltiin perustuvassa mallissa liian korkea verotaso voi johtaa siihen, että voitollinen toiminta muuttuu rojaltiin myötä tappiolliseksi, mikä voi johtaa kaivostoiminnan supistamiseen tai pahimmillaan sulkemiseen.

Koska kaivosveron vähähaittaiseksi katsottuun alkuperäiseen verotasoon verrattuna kaivosveron nykytaso on jo merkittävästi korkeampi, on perusteltua selvittää ja harkita yhdistelmämallin käyttöönottoa. Yhdistelmämallilla voitaisiin saavuttaa tehokkaammin molempiin malleihin liittyvät hyödyt samalla kuitenkin välttämällä kummankaan mallin heikkouksien liiallista korostumista. Rojaltiperusteinen vero varmistaisi halutun minimitasen ja renttiverolla voitaisiin saavuttaa tavoitellun korkeampi verokertymä, jos kaivostoiminnasta syntyy huomattavaa voittoa.

⁴⁷ HE 281/2022 vp.

⁴⁸ VM 2022, s. 9 ja s. 89. Ks. myös Kauppi et al. 2021.

⁴⁹ VM 2022. Ks. myös Kauppi et al. 2021.

⁵⁰ HE 281/2022 vp.

⁵¹ HE 127/2025 vp.

Toimenpiteet:

- Selvitetään kaivosverotuksen uudistamista yhdistelmämallin käyttöönotolla ja tarvittaessa kaivosmineraaliverotuksen kokonaistason korottamista⁵² vastapainona työn ja yrittämisen verottamisen keventämiselle. Yhdistelmämallin käyttöönoton yhteydessä on tarkasteltava mahdollisuutta alentaa nykyistä rojaltiperusteista veroa siitä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.
- Kaivosverotuksen mahdollisessa uudistamisessa on varmistettava, että kunnat, joihin kaivostoiminnan haitat kohdistuvat, saavat oikeudenmukaisen osuuden kaivostoimintaan kohdistuvan verotuksen tuotosta.
- Suomen kaivosverotus säilytetään kilpailukykyisenä, ja tarkoituksenmukaisen verotason varmistamiseksi verotaso tarkistetaan säännöllisesti huomioiden myös kansainvälinen kehitys kaivosverojen tasoissa.

Kaivosverotuksen mahdollisessa uudistamisessa on varmistettava, että kunnat, joihin kaivostoiminnan haitat kohdistuvat, saavat oikeudenmukaisen osuuden kaivostoimintaan kohdistuvan verotuksen tuotosta.

⁵² Kauppi et al. 2021. TEAS-hankkeen loppuraportin mukaan kv-vertailussa 5 prosenttia on tavanomainen arvorojaltilt veroaste. Kansainvälisistä verotasoista ks. myös RMG 2020.

Lähteet

d'Andria – Heinemann 2023

d'Andria, Diego – Heinemann, Mareike, Overview on the tax compliance costs faced by European enterprises – with a focus on SMEs. Publication for the Subcommittee on tax matters (FISC), Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, European Parliament. February 2023.

Harju et al. 2017

Harju, Jarkko – Kari, Seppo – Koivisto, Aliisa – Kuusi, Tero – Matikka, Tuomas – Määttä, Niku – Pajarinen, Mika – Ropponen, Mika – Rouvinen, Petri – Valkonen, Tarmo, Yritysverotus, investoinnit ja tuottavuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 6/2017. Valtioneuvoston kanslia, 11.1.2017.

Harju et al. 2016

Harju, Jarkko – Matikka, Tuomas – Rauhanen, Timo, The effects of size-based regulation on small firms: evidence from VAT threshold. VATT Working Papers 75, Helsinki 2016.

Holm – Kerkelä 2014

Holm, Pasi – Kerkelä, Leena, Voisiko Suomi seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä? Näkökohtia perintö- ja lahja-verosta sekä luovutusvoittoverosta. PTT raportteja 246, Helsinki 2014.

Kari – Ropponen 2024

Kari, Seppo – Ropponen, Olli, Designing Net Asset-Based Income-Splitting Rules under Dual Income Tax. Nordic Tax Journal, Volume 2024, Issue s1, 25-43.

Kari – Ropponen 2014

Kari, Seppo – Ropponen, Olli, Literature Review of the Dynamic Effects of Corporate Income Taxation. VATT Muistiot 40, 2014.

Kauppi et al. 2021

Kauppi, Sari – Kari, Seppo – Äimä, Kristiina – Huhtala, Anni – Ropponen, Olli – Silvo, Kimmo – Tuomainen, Jouko, Kaivosveron vaihtoehdot ja niiden vertailu. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:44, Helsinki 2021.

Kirkko-Jaakkola – Kotamäki 2022

Kirkko-Jaakkola, Mikael – Kotamäki, Mauri, Kasvattaako ylimmän marginaaliveron kevennys verotuloja? Kansantaloudellinen aikakauskirja – 118. vsk. – 2/2022.

Matikka et al. 2025

Matikka, Tuomas – Alasalmi, Juho – Giacobasso, Matias – Paukkeri, Tuuli – Toikka, Max, Selvitys perintöveroista ja siirtymisestä perintöverosta luovutusvoittoveroon. VATT Muistiot 77, 2025.

Myrsky 2014

Myrsky, Matti, Yhdistyksen ja säätiöiden verotus. Kauppakamari, 2014.

Määttänen 2019

Määttänen, Niku, Poisto-oikeudet, investoinnit ja julkinen talous. ETLA Raportti No 96, 2.12.2019.

OECD 2022

OECD Economic Surveys: Finland 2022. OECD Publishing, Paris 15.12.2022.

OM 2016.

Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 27/2016. Oikeusministeriö, Helsinki 2016.

RMG 2020

Analysis of Tax Regimes: Comparative Analysis of Tax Regimes of Land-based Mining in 15 Countries. RMG Consulting, October 12, 2020.

Ropponen 2024

Ropponen, Olli, Suomen listaamattomien yhtiöiden verojärjestelmän rakenne kohdallaan – Yksityiskohtia olisi aiheutta pohdittava. ETLA Muistio nro 139, 23.10.2024.

Valtakunnallinen

omistajanvaihdosbarometri 2024

Varasmäki, Elina – Joensuu-Salo, Sanna – Viljamaa, Anmari – Tall, Juha – Katajavirta Marja, Valtakunnallinen omistajanvaihdosbarometri 2024. OV-foorumi, Helsinki 2024.

Varjonen-Ollus 2025

Varjonen-Ollus, Reetta, Behavioural Effects of a Top Marginal Income Tax Rate Increase. VATT Working papers 180, Helsinki 2025.

VM 2025

Hallituksen puoliväliriihen toimenpidekokonaisuuden vaikutuslaskelmista. Valtiovarainministeriön muistio 30.4.2025.

VM 2022

Arvio kaivosveron toteuttamisesta: Kaivosveron toteuttamista arvioivan työryhmän arviomuistio. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:44. Valtiovarainministeriö, Helsinki 2022.

VM 2020

Energiaverotuksen uudistamista selvittävän työryhmän raportti ehdotukseksi hallitusohjelman kirjausten ja tavoitteiden toteuttamisesta sekä energiaverotuksen muusta kehittämisestä. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:62, Valtiovarainministeriö, Helsinki 2020.

VM 2017

Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän raportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 12/2017. Valtiovarainministeriö, Helsinki 2017.

VM 2010

Verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 51/2010. Valtiovarainministeriö, Helsinki 2010.

VM 2009

Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus: Toimenpide-ehdotuksia yleishyödyllisten yhteisöjen verotukseen liittyvien ongelmakohtien korjaamiseksi. Valtiovarainministeriön julkaisu ja 31/2009. Valtiovarainministeriö, Helsinki 2009.

yrittajat.fi

Facebook: @suomenyrittajat

Instagram: suomenyrittajat

X: @suomenyrittajat

